

УДК 338

Я.С. Максимчук

ІНВЕСТИЦІЇ ЯК УМОВА СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Стаття присвячена оцінці інвестиційних процесів України. В роботі проаналізовано структуру фінансування капітальних інвестицій. Визначено стан інвестиційної діяльності у розрізі регіонів. Показано діапазон інвестицій у розрахунок на одну особу. Розкрито проблеми, що гальмують інвестиційні процеси в Україні та обґрунтовано шляхи підвищення інвестиційної привабливості України.

Ключові слова: розвиток, капітальні інвестиції, інвестиції в основний капітал, інвестиції на одну особу населення, територіальні диспропорції.

Статья посвящена оценке инвестиционных процессов Украины. В работе проанализирована структура финансирования капитальных инвестиций. Определено состояние инвестиционной деятельности в разрезе регионов. Показано диапазон инвестиций в расчете на одного человека. Раскрыты проблемы, тормозящие инвестиционные процессы в Украине и обоснованы пути повышения инвестиционной привлекательности Украины.

Ключевые слова: развитие, капитальные инвестиции, инвестиции в основной капитал, инвестиции на душу населения, территориальные диспропорции.

The article estimates the investment process in Ukraine. This paper analyzes the structure of financing capital investment. The condition of investment in the regions is shown in a range of investment per capita. It is investigated the problems that impede the investment process in Ukraine and the ways of improving the investment attractiveness of Ukraine. This indicates the presence of such

© Максимчук Я.С., 2014

problems as lack of sustainable policies to attract investment and formation of the investment climate. As there are no incentives for investors for the "smart" investments that bring in the real sector not only finances but also new management techniques. In general, the growth rate of capital investment equal to or slightly smaller than the GDP growth rate, which indicates an insufficient level of investment of the national economy.

Economic growth and investment process – a phenomenon linked. Problems in one area are causing problems in another sphere of national economy. On the contrary, the solution of some problems positively affects the state of others. As progressive investment process helps to stimulate the transition to a sustainable stabilization of the economy, from which it is possible to economic growth.

It is concluded territorial unattractive lower regions of Ukraine for potential investors, which inhibits the strategic development of the national economy as a whole. Recommend intensifying fiscal, credit and controlling actions, which are aimed at creating an investment climate of Ukraine.

Keywords: development, capital investment, investment in fixed capital investment per capita, territorial disparities.

Постановка проблеми. Інвестиції, як невід'ємна частина сучасної економіки, є основним фактором, що зумовлює соціально-економічний розвиток країни та зростання національної економіки. Виходячи з того, що інвестиційна діяльність – це сукупна діяльність з вкладення грошових коштів і інших цінностей у сучасні проекти, а також забезпечення віддачі вкладень – з одного боку, і як важливий елемент розвитку економіки – з іншого [2, 191], то в умовах кризового стану, що вразила українську економіку, збільшення обсягів і підвищення ефективності інвестицій стають найважливішими чинниками розвитку економіки та її якісних змін. Це також, в свою чергу, пов'язано з формуванням джерел доходу бюджетів за рахунок стимулювання виробництва і збільшення його рентабельності. В результаті проявляється мультиплікаційний ефект від зростання

інвестицій, оскільки збільшення обсягу інвестицій призводить до досягнення стійкої стабілізації виробництва, збільшення доходів реального сектора, що впливають, у свою чергу, на зростання інвестицій.

Огляд останніх публікацій і досліджень. Проблематиці інвестиційної складової стратегічного розвитку національної економіки присвятили праці Качаев Ю.Д. [2], Страшинська Л.В. [7], Юрчишин В. [8] та інші науковці. Так, Качаев Ю.Д. показує вплив інвестиційних процесів в регіонах на результативність інвестиційної політики держави. Страшинська Л.В. висвітлює сучасні механізми регулювання інвестиційних процесів, окреслює як переваги впроваджених важелів активізації інвестиційного потенціалу, так і проблеми. Юрчишин В. висвітлює загрози, які виникають у сфері інвестиційної діяльності і пропонує шляхи підвищення її ефективності. При цьому сучасні тенденції у сфері практичної інвестиційної діяльності залишаються поза увагою.

Завдання дослідження. Метою даного дослідження є висвітлення тенденцій інвестиційної діяльності як в цілому по національній економіці, так і у розрізі регіонів, що дозволить визначити проблеми та обґрунтувати шляхи їх вирішення.

При проведенні аналізу були застосовані методи оцінки динамічних рядів, порівняння, середніх величин та інші.

Основний матеріал дослідження. Поступальний розвиток національного господарства та модернізація економіки, абсолютно очевидно, неможливо вирішити без інвестицій – інвестицій в нові технології, в навчання і так далі. Створення комфортних умов для інвесторів є головним завданням, яке повинні вирішувати органи влади. Необхідно подолати такі фактори негативного впливу, як низька якість державного та місцевого управління, корупція, економічна злочинність, надмірні адміністративні та технічні бар'єри.

Головним завданням інвестиційної політики є формування сприятливого середовища по залученню та підвищенню

ефективності використання інвестиційних ресурсів в розвитку економіки і соціального середовища країни.

Базові умови ведення інвестиційної діяльності в країні – соціально-політичні, законодавчо-нормативні, організаційно-економічні фактори, а також стан судової системи – цікавлять всіх інвесторів незалежно від їх інвестиційних пріоритетів. Однак існують диференціальні складові інвестиційної привабливості, важливість яких неоднакова для різних категорій інвесторів. Кредиторів і власників цінних паперів цікавить платоспроможність; прямих фінансових інвесторів – потенціал зростання вартості бізнесу – об'єктів інвестицій; стратегічних інвесторів – спеціальні фактори і ресурси, що підсилюють їх стратегічну позицію (ринки збуту, ланки виробничих процесів). Інвесторам-резидентам (в основному дрібним і середнім) важливий інвестиційний клімат. Нерезиденти, більш вільні у виборі місця розміщення своїх капіталів, орієнтуються на їх можливу рентабельність. Інвестиційні мотиви держави в більшій мірі пов'язані зі зміцненням економіки та інфраструктури з створенням умов зниження територіальних відмінностей і т.д.

З огляду на це, головним напрямом в інвестиційній політиці України має стати формування сприятливого інвестиційного клімату, що забезпечить привабливість для всіх категорій інвесторів.

Протягом ряду років соціально-економічна політика та робота з інвесторами дозволили досягти певних позитивних зрушень в інвестиційній діяльності (рис.1).

Виходячи з рисунку 1, пік інвестиційної активності в Україні спостерігався в 2008 році. У 2009-2010 роках інвестиційні процеси в економіці країни проходили під впливом світової фінансової кризи. Обсяг капітальних інвестицій у 2010 році склав 189,1 млрд. грн., що у фактичних цінах становить 69,5% рівня 2008 року. На теперішній час максимальні обсяги інвестування ще не відновлені і в 2013 році обсяг капітальних інвестицій становили 91,1% рівня до кризового 2008 року, а саме 247,9 млрд. грн.

Розвиток методів управління
та господарювання на транспорті
№ 2 (47), 2014

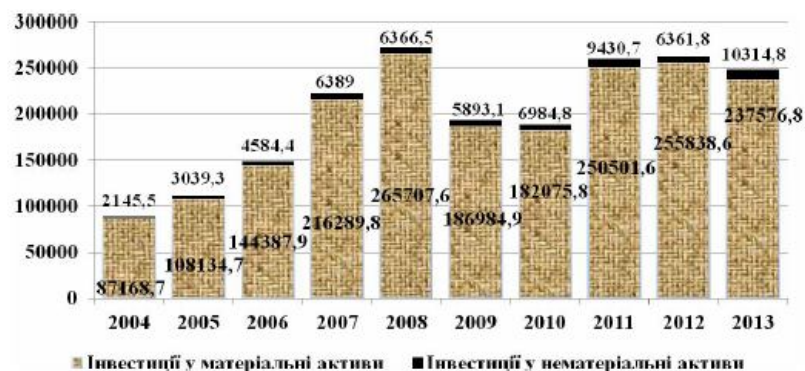

Рис. 1. Динаміка капітальних інвестицій у фактичних цінах, млн. грн. [4]

Слід також відмітити, що із загального обсягу капітальних інвестицій у 2012 р. в Україні (293692 млн. грн.) найбільше освоєно в м. Київ (79614 млн. грн. або 27,1 % від заг. обсягу), Донецькій (31722 млн. грн. або 10,8 % від заг. обсягу) та Дніпропетровській (22509 млн. грн. або 7,7 % від заг. обсягу) областях. Отже, більшість вкладених в Україні капітальних інвестицій концентрується в 6 регіонах України, а решта нерівномірно розподілена по всій території країни.

Уваги заслуговують темпи приросту цього показника в 2012 р. по відношенню до 2011 р.: якщо по Україні він становив 101,8 %, то в Одеській області – 156,5 % (найвищий в країні), а в Закарпатській області – 89,7 %.

Для усунення територіальних диспропорцій проаналізуємо капітальні інвестиції на одну особу населення в 2013 році. Для усунення територіальних диспропорцій проаналізуємо капітальні інвестиції на одну особу населення в 2013 році (рис.2).

Розвиток методів управління
та господарювання на транспорті
№ 2 (47), 2014

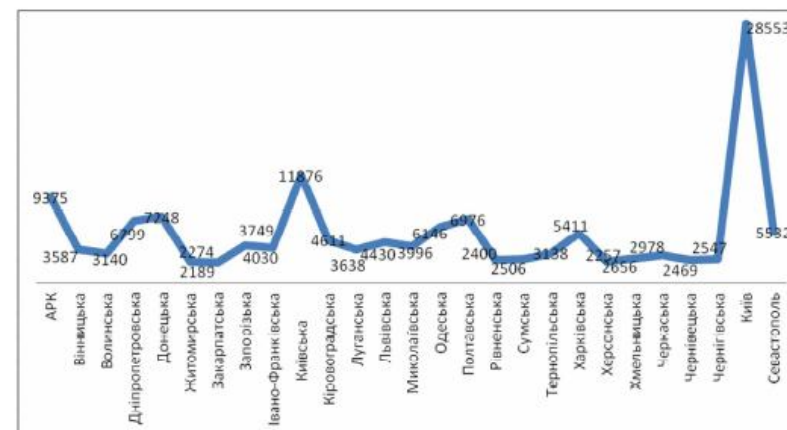

Рис. 2. Капітальні інвестиції на одну особу населення в 2013 р., у фактичних цінах; грн [5]

Річні капітальні вкладення на душу населення вище 5000 грн. є досить високим показником, якщо середнє значення по Україні становить 5352,3 грн. Виходячи з цього, слід відмітити, що лише 9 областей України перевищили середнє значення. Отже, у розрізі регіонів України в 2012 році проявляються суттєві територіальні диспропорції в інвестиціях в основний капітал на 1 особу: від 28553 грн. до 2189 грн. на одну особу. Навіть якщо усунути з розрахунків м. Київ, з притаманними йому як столиці перевагами, то відмінність між максимальним та мінімальним значеннями становить 5,4 раза.

Загалом, темпи зростання капітальних інвестицій рівні або трохи менші за темпи зростання ВВП, що свідчить про недостатній рівень інвестування національної економіки (рис. 3).

Досвід країн, що розвиваються та трансформуються, засвідчує: лише 22-23-відсотковий рівень частки інвестицій в ВВП може підтримувати відносно високий рівень розвитку (в азіатських «тигрів» інвестиції в період зростання перевищували 30 % ВВП). Мінімум прийнятним може вважатися рівень у

18-19 %, проте він означає лише можливість підтримки основних виробничих та інфраструктурних фондів, а не швидкий ріст, відновлення і розвиток [8]. В Україні 17-20 % частка інвестицій у ВВП є недостатньою (рис. 4).

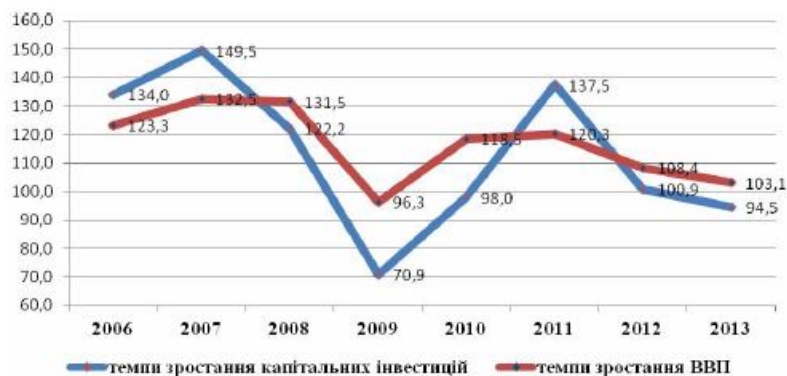

Рис. 3. Темпи зростання капітальних інвестицій та ВВП [4]

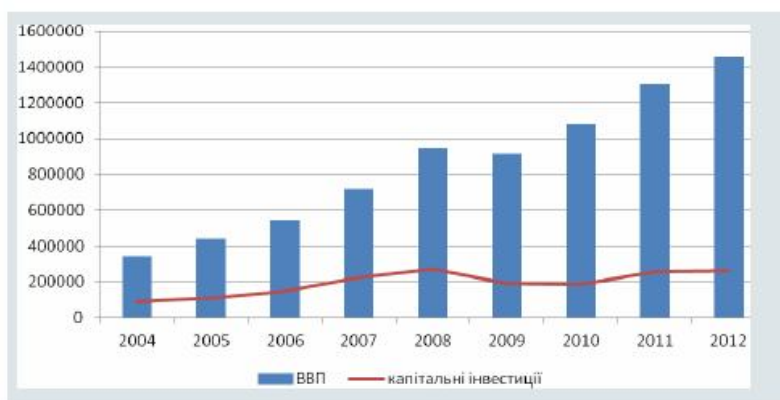

Рис. 4. Частка капітальних інвестицій у ВВП [4]

Все це свідчить про наявність таких проблем як відсутність сталої політики залучення інвестицій і формування відповідного інвестиційного клімату. В країні відсутні пільги для інвесторів так званих «розумних» інвестицій, які приносять у реальний сектор не лише фінанси, але й нові управлінські технології. Загалом, темпи зростання капітальних інвестицій рівні або трохи менші за темпи зростання ВВП, що свідчить про недостатній рівень інвестування національної економіки.

Висновки

1. Економічне зростання та інвестиційний процес - явища взаємопов'язані, проблеми в одній сфері породжують проблеми в іншій, і навпаки, рішення одних проблем позначається позитивно на стані інших. Поступальність інвестиційного процесу сприяє стимулюванню переходу до стійкої стабілізації економіки, на основі чого стає можливим економічне зростання.

2. На низькому рівні знаходяться інвестиції у нематеріальні активи, які включають інноваційні технології та репутацію управлінців бізнесом та фінансами.

3. У розрізі регіонів України в 2012 році проявляються суттєві територіальні диспропорції в інвестиціях в основний капітал на 1 особу: від 28553 грн. до 2189 грн. на одну особу. Це свідчить про територіальну непривабливість низькі регіонів України для потенційних інвесторів, що гальмує стратегічний розвиток національної економіки в цілому.

4. Рекомендовано активізувати фіскальні, кредитні та контролінгові важелі, дія яких спрямована на формування інвестиційного клімату України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Звіт про науково-дослідну роботу «Розробка системи показників фінансової безпеки України» / ДННУ «Академія фінансового управління». – К.: НДФІ, 2011. – 302 с.*
2. *Качаєв Ю.Д. Територіальні особливості інвестиційно-інноваційного розвитку регіонів України / Ю.Д. Качаєв // Часопис соц.-економ. геог.: Міжрегіональний зб. наук. праць. – Харків, ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2007. – Вип. 3(2). – С. 190-198.*
3. *Надходження та освоєння інвестицій у спеціальних (вільних) економічних зонах та на територіях пріоритетного розвитку України за інвестиційними проектами у I півріччі 2013 року // Статистичний бюлетень Державної служби статистики України. – К., 2014. – 69 с.*
4. *Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>*
5. *Регіони України 2012. Статистичний збірник: У 2-х ч. – Ч. 1-II / За ред. О.Г. Осауленка. – К.: Держкомстат України, 2013. – 783 с.*
6. *Статистичний збірник "Інвестиції зовнішньо-економічної діяльності" // За ред. Л.М. Овденко. – К.: Державний комітет статистики України, 2012. – 67 с.*
7. *Страшинська Л.В. Державне регулювання інвестиційних процесів: перспективи та пріоритети / Л.В. Страшинська, А.М. Федорищева // Національне господарство України: теорія та практика управління: Зб. наук. праць. – К.: Рада по вивч. прод. сил України НАН України. – 2009. – С. 302-306.*
8. *Юрчишин В. Про що ми не почули в промові Президента / В. Юрчишин // Дзеркало тижня. – 2005. – № 561. – 27.08.05 р.*

Стаття надійшла до редакції 04.06.2014

Рецензенти:

доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, завідувач кафедри економіки підприємства, заступник директора інституту економіки та міжнародних відносин Ужгородського національного університету **В.П. Мікловда**

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри «Економіка підприємства та підприємництво на морському транспорті» Одеського національного морського університету **В.В. Жихарєва**